

УДК 930:327](477):339.923:061.1ЄС

Ольга Савицька

**УКРАЇНА У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ЕНЕРГЕТИЧНОМУ ПРОСТОРІ:
СУЧАСНА ВІТЧИЗНЯНА ІСТОРІОГРАФІЯ**

Стаття присвячена вітчизняній історіографії визначення ролі України у європейському енергетичному просторі, аналізу основних причин та наслідків тих чи інших подій на міжнародній арені. Метою статті є розкриття та історіографічний аналіз масиву публікацій про взаємини між Україною та Європейським Союзом на енергетичному ринку. Особливу увагу українських дослідників привертає структура документів, які відносяться до діяльності європейського енергетичного співтовариства та історія формування взаємин між Україною та ЄС.

Ключові слова: Україна, енергетичний ринок, ЄС, історіографія, співробітництво.

З проголошенням незалежності перед Україною постало питання щодо налагодження зовнішньополітичних зв'язків, насамперед – співпраці з ЄС, Радою Європи, НАТО тощо. Процес інтеграції України в політичному, економічному, енергетичному, культурному просторі відбувається (і змінюється сьогодні) з певними труднощами, сповільнюється внутрішніми та зовнішніми ускладненнями перехідного періоду.

Одним з основних чинників економічної співпраці нашої країни та Європейського Союзу – є енергетичні взаємини. 1 лютого 2011 р. Україна набула статусу договірної сторони в енергетичному співтоваристві Південно-Східної Європи, а сам протокол про приєднання України до договору про заснування енергетичного співтовариства підписано 24 вересня 2010 р. Ці події мають такі позитивні моменти для нашої країни: більше залучення західних інвестицій, запровадження нових технологій тощо.

Мета дослідження полягає у виявленні та історіографічному аналізі наявного комплексу публікацій про українсько-європейські відносини 2011–2014 рр., концептуальних і змістовних особливостей відображення проблеми в історичній літературі.

Головне завдання – з'ясувати стан наукової розробки теми вітчизняною історіографією.

У публікації Ю. Корж «Південний вектор політики ЄС у сфері енергозабезпечення та його вплив на Україну» з'ясовуються питання диверсифікації для Європейського Союзу (а саме, намагання уникнути газової залежності від Росії) та напрямків постачання енергоносіїв [1, с. 60–62]. Автор виділяє два види енергетичних взаємин: обхід «ненадійних» транзитних країн та Південний вектор. Крім цих основних моментів, науковець аналізує збільшення постачання каспійського газу і два проекти пов'язаних з ним: Nabucco та White Stream. Не оминула дослідниця і певні недоліки цих проектів.

Значну увагу в статті приділено впливу європейської енергетичної політики на Україну. Досліджуючи певні аспекти від реалізації проектів Nabucco та White Stream, Ю. Корж робить висновки, що Україна може отримати користь від здійснення цих кампаній за таких умов: покращення іміджу України на світовій арені (бо як зазначено вище, Україна разом із Білорусією мають статус країн зі слабким громадянським суспільством та низьким рівнем правової культури); підвищення стабілізації в регіоні; згорання реалізації проекту Nabucco на користь White Stream.

Варто зазначити, що Nabucco був скасований у 2013 р., а White Stream так і не був реалізований у зв'язку з політичними змінами в Україні та Росії.

Історія налагодження взаємин в енергетичній галузі між Україною та ЄС розкривається в статті О. Чернецької «Інтеграція України до енергетичного ринку Європейського Союзу» [5, с. 19–20]. У науковій розвідці подається аналіз таких визначних подій: схвалення Радою міністрів ЄС вступу України та Молдови до організації Енергетичного Співробітництва у грудні 2009 р.; остаточний вступ нашої країни до цієї організації 24 вересня 2010 р.; виконання Україною вимог фінансування модернізації газотранспортної системи – ухвалення закону про лібералізацію газового ринку; створення Європейського Енергетичного Співтовариства (далі – ЄЕС) 1 червня 2006 р. для поширення енергетичного ринку ЄС на країни Східної Європи.

У статті, крім вище наведених фактів, аналізуються ще й переваги для України у цій сфері та розглядаються транскордонні проекти в енергетичній сфері.

А. Негода у статті «Адаптація енергетичного ринку України до стандартів Європейського союзу» аналізує історію формування енергетичної політики ЄС, охоплюючи такі чинники: 19 лютого 1997 р. – вступ в дію Директиви щодо внутрішнього електроенергетичного ринку ЄС та наслідки цього документу; 24 вересня 2010 р. – приєднання України до ЄЕС [3, с. 46–47].

Велику увагу науковець приділяє процесу адаптації України до умов енергетичної співпраці з ЄС, а саме: обмеження адміністративного втручання держави в діяльність ПЕК; створення сприятливої атмосфери для інвестицій; лібералізація ринку енергоносіїв; підвищення рівня безпеки АЕС; створення стратегічних запасів нафти тощо. Крім цього питання, розглянуто наслідки для України вступу до Енергетичного співтовариства.

А. Кориневич у статті «Участь України в договорі про заснування енергетичного співробітництва: перспективи і зобов'язання в енергетичній сфері» присвячує велику увагу розгляду положень Договору про заснування ЄЕС [2, с. 196–203]. Праця розпочинається з дати підписання договору про заснування ЄЕС 25 жовтня 2005 р. в Афінах та його набуття чинності 1 липня 2006 р. Аналізуються такі основні моменти, як: завдання, які поставило перед собою товариство; основні статті договору, які є ключовими. В дослідженні згадуються такі основні пункти, як Стаття 10, про зобов'язання сторін виконувати положення європейської нормативно-правової бази Європейського Співтовариства з енергетики; Стаття 20, за якою кожна сторона повинна надати упродовж одного року після набрання чинності цим договором європейській комісії плану впровадження директиви Європарламенту та Ради Європи; Стаття 29 про безпеку постачання енергетичних ресурсів; Глава II про регулювання питання створення внутрішнього енергетичного ринку; Розділ V, який подає інституційний механізм ЄЕС; Стаття 97 про укладання договору на 10 років з дати, коли він набере чинності тощо.

Крім опису договору про заснування ЄЕС, в дослідженні характеризується формат двох Форумів товариства з енергетики та газу. Велику увагу приділено історії взаємин між Україною та Європейським Союзом в енергетичній галузі, що розпочалися з 18 грудня 2009 р., коли Україну прийняли до ЄЕС.

Дослідниця Д. Сидорова у статті «Особливості формування енергетичного ринку ЄС та роль в ньому України» розглядає енергетичну політику Європейського Союзу та роль нашої країни у забезпеченні енергетичної безпеки Європи [4, с. 177–182]. Автор наводить статистичні дані з імпорту нафти та газу, перераховує основні складові імпорту, визначає місце Росії на енергетичному ринку ЄС. Особливе місце займає аналіз ролі України на енергетичному ринку, як одного з головних транзитерів газу в Європу, необхідності технічного покращення постачань та розрахунку коштів, які виділяються на транспорт газу. Важливими є висновки автора про те, що вступ України до ЄЕС у 2010 р. дозволив європеїзувати український енергетичний ринок за європейськими принципами.

Таким чином, вітчизняні дослідники детально аналізують становище України у європейському енергетичному просторі, приділяють значну увагу основним моментам становлення взаємин та характеристикі їх переваг і недоліків. Особливе місце у публікаціях посідає розкриття різних аспектів політики енергетичного ринку Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Корж Ю. Південний вектор політики ЄС у сфері енергозабезпечення та його вплив на Україну / Ю. Корж // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2011. – Вип. 95. – Ч. 1. – С. 60–62.
2. Кориневич А. Участь України в договорі про заснування енергетичного співробітництва: перспективи і зобов'язання в енергетичній сфері / А. Кориневич // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2011. – Вип. 100. – Ч. 1. – С. 196–203.
3. Негода А. В. Адаптація енергетичного ринку України до стандартів Європейського союзу / А. В. Негода // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2011. – Вип. 97. – Ч. 1. – С. 46–47.
4. Сидорова Д. С. Особливості формування енергетичного ринку ЄС та роль в ньому України / Д. С. Сидорова // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2011. – Вип. 104. – Ч. 2. – С. 177–182.
5. Чернецька О. В. Інтеграція України до енергетичного ринку Європейського Союзу / О. В. Чернецька // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2011. – Вип. 95. – Ч. 2. – С. 19–20.

Ольга Савицкая

УКРАИНА В ЕВРОПЕЙСКОМ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОМ ПРОСТРАНСТВЕ: СОВРЕМЕННАЯ ОТЕЧЕСТВЕННАЯ ИСТОРИОГРАФИЯ

Статья посвящена отечественной историографии по определению роли Украины в европейском энергетическом пространстве, анализу основных причин и последствий тех или иных действий на международной арене. Целью статьи является раскрытие и историографический анализ массива публикаций о взаимоотношениях между нашим государством и Европейским Союзом на энергетическом рынке. Особое внимание украинских исследователей привлекает структура документов, которые относятся к европейскому Энергетическому Обществу и истории формирования взаимоотношений между Украиной и ЕС.

Ключевые слова: Украина, энергетический рынок, ЕС, историография, сотрудничество.

Olga Savytska

**UKRAINE IN THE EUROPEAN ENERGY SPACE:
CONTEMPORARY DOMESTIC HISTORIOGRAPHY**

Article is devoted to the national historiography to define the role of Ukraine in the European energy sector with analyzing of the underlying causes and consequences of various and certain events on the international scene. The article purpose is a historiographical analysis of the array of publications on the relationship between our country and European Union with regard to the energy market. Ukrainian researchers' special attention is attracted to the documents establishing and regulating of the European energy collaboration considering with the history of relationship formation between Ukraine and European Union.

Key words: Ukraine, energy market, European Union (EU), historiography, cooperation.